

Ministerie van LNV

Putten, 23 augustus 2025

Kenmerk: B4531

Betreft: zienswijze van NMV op het concept 8^e actieprogramma Nitraatrichtlijn

Geachte heer, mevrouw,

De Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) is een vereniging die als doel heeft het behartigen van belangen van melkveehouders. NMV is een vakbond voor en door melkveehouders.

Concept 8^e APN niet volledig

Het is voor de NMV lastig om een gedegen zienswijze te geven omdat in het concept 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (APN) niet volledig is, want verschillende belangrijke onderdelen en cijfers ontbreken.

De gegevens over de waterkwaliteit hebben betrekking op de periode tm 2023. Toen waren het 7^e AP en de derogatiebeschikking nog nauwelijks in werking. Ook is niet duidelijk welke verschillende maatregelen nog opgenomen gaan worden in het 8^e APN en we dus als NMV ook niet inzichtelijk hebben welke consequenties dit gaat hebben voor de melkveehouders en jongvee-opfokkers.

Waterkwaliteit

Voor de NMV staan de doelen uit de Nitraatrichtlijn, kwaliteit van grondwater en oppervlaktewater voorop. Die is de afgelopen 30 jaar flink verbeterd.

Juist bij derogatiebedrijven die meer dierlijke mest mochten gebruiken bleken de doelen in het grondwater gehaald te worden. Dat is ook te zien in de grafieken die opgenomen zijn in het concept.

De grootste meerderheid van de gebieden in Nederland wordt voldaan aan de 50 mg norm uit de Nitraatrichtlijn. Het bevreemdt de NMV dan ook dat er ook in het 8^e AP toch weer gefocust wordt op meer maatregelen i.p.v. minder.

De NMV vertrouwt erop dat er volgens het hoofdlijnenakkoord snel een graslandderogatie mogelijk wordt omdat juist dierlijke mest zorgt voor een beter bodemleven, betere bodemkwaliteit en daardoor een vruchtbare bodem.

Dit geldt ook voor de toegezegde actualisatie van niet kwetsbaar gebied in Brussel..

Dierlijke mest heeft een positief effect op de biodiversiteit en is een belangrijke voedingsstof voor insecten die belangrijk zijn voor weidevogelkuikens.

Een goede bodem heeft het vermogen om water op te slaan, wat maatschappelijk ook zeer gewenst is.

En als laatste, het financiële aspect van dierlijke mest, want dierlijke mest afvoeren en/of laten verwerken is kostbaar. Daarvoor weer kunstmest aankopen betekent tweemaal extra kosten en meer vervoersbewegingen.

Ter onderbouwing van grasland, dierlijke mest versus kunstmest en nitraat in de grond, verwijzen we nogmaals naar het rapport van Herman de Boer.¹
Er zijn tal van onderzoeken meer die laten zien dat meer dierlijke mest geen nadeel oplevert.²

6^e en 7^e AP

In de 6^e en 7^e AP zijn veel extra maatregelen opgenomen welke als doel hadden om derogatie te behouden of geleidelijk te mogen afbouwen.

Vanaf 2026 heeft Nederland geen derogatie meer en blijven alle maatregelen gewoon bestaan.

De NMV is van mening dat de maatregelen uit de vorige AP's herzien moeten worden.

Als landbouwsector krijgen we steeds meer regels waaraan we moeten voldoen die zeer dubieus zijn wat betreft het doel om de waterkwaliteit te verbeteren.

De NMV vindt dat de onderbouwingen en onderzoeken, die ten grondslag liggen voor de maatregelen, veel te veel op basis van modelberekeningen gedaan zijn, waarbij de onzekerheidsfactor te hoog is om de effecten van de maatregelen te kunnen borgen.

Een ander effect van de regels en maatregelen die zowel in het 6^e al in het 7^e maar ook nu weer in het 8^e AP staan, hebben averechts werken op andere doelen zoals bodemkwaliteit, dierwelzijn en biodiversiteit.

Het is van groot belang dat er meer integraal gekeken wordt en daarop beleid op gemaakt gaat worden.

Voorbereidingsproces

De NMV is positief dat het voorbereidingsproces is op tijd gestart is en dat er voor de sectorpartijen bijeenkomsten waren maar zoals in het concept staat dat het concept 8^e APN tot stand is gekomen met betrokkenheid van de sectorpartijen en dat hun inbreng meegewogen is, kan de NMV niet onderschrijven.

De bijeenkomsten hebben we ervaren als bijpraten en de inbreng die we gegeven hebben zien we helaas maar zeer beperkt terug in het concept.

Doelsturing

Wel is de NMV hoopvol over het loslaten van middelvoorschriften en kalenderlandbouw in het 8^e APN en in te zetten op doelsturing.

Helaas is het groeipad van doelsturing zoals die nu in het concept staat nog zeer vaag en hebben we als NMV nog onze bedenkingen m.b.t. de invulling en uitwerking van doelsturing waarbij werkbaarheid en economische aspecten voor de melkveehouders van groot belang zijn.

De NMV vindt dat doelsturing een positieve stimulans moet geven en geen afrekening moet worden.. Zo zouden boeren die aantonen dat ze het goed doen, een verruiming moeten krijgen op de gebruiksnormen, zonder dat er eerst gekort wordt. Want terugverdienen van een korting is niet terecht en ook geen stimulans. Voor wat betreft doelsturing kun je zeggen dat zoals gesteld dat werd

¹ 'Nitrate leaching from liquid cattle manure compared to synthetic fertilizer. applied to grassland or silage maize in the Netherlands'
<https://edepot.wur.nl/425920>

² <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/09/15/vruchtbare-kringloop-achterhoek-breidt-uit-en-gaat-verder-als-vk-oost>

men gebruiksnormen wil korten en individuen met doelsturing (een deel van) die korting weer terug kunnen verdienen.

Vanggewas ook op klei/veen

Het vast houden aan de uiterlijk datum, 1 oktober, dat het vanggewas gezaaid moet zijn is en blijft kalenderlandbouw en houdt nog steeds geen rekening met weersomstandigheden. Dit is strijdig met uw beleid.

De afgelopen jaren heeft de ervaring geleerd dat kalenderlandbouw meestal niet werkbaar is. De NMV is zeer verbaasd dat in het concept staat dat vanggewasmaatregelen na maisteelt, naast percelen op zand- en lössgrond, ook voor de percelen op klei- en veengronden verplicht worden tot teelt van vanggewas na mais.

Ten eerste blijkt uit alle onderzoeken dat het nitraatgehalte op klei voldoet aan de norm uit de Nitraatrichtlijn. Dus dat uitspoeling op veen- en kleigronden geen probleem is. Ten tweede was de maatregel op klei/veen eerder vervallen i.v.m. uitblijven effect.

Kleigronden kunnen doorgaans later belast worden dan zandgronden. Dit is in het belang van de bodemkwaliteit. Mede daarom is een zaaidatum van 1 oktober niet gepast. Het betekent dat de loonbedrijven het veel drukker krijgen in het voorjaar om de mais te zaaien en te bemesten. Dit kan door de druk van 1 oktober met nadeel voor de bodem. De piek voor loonwerkers komt ook weer in de nazomer / herfst als alle mais op alle grondsoorten er af moet.

Daarnaast is het van belang om kleigronden voor de winter als het weer dat toe laat om de bodem te sparen een niet kerende grondwerking of te ploegen om de bodemstructuur te verbeteren en de grond voor te bereiden op het volgende teelt seizoen.

Wij kunnen ons niet vinden in een verplichte einddatum van 1 oktober.

Deze maatregel verslechtert de bodemeigenschappen door dwangmatige grondbewerking die niet mee genomen lijkt te zijn.

Anderzijds willen wij de mogelijkheid krijgen om gebruik te maken van de oplossing die voor akkerbouw geldt namelijk zonder dwingende datum wel een vanggewas op klei/veen toepassen dat het in hetzelfde kalenderjaar niet gescheurd mag worden.

U dient er rekening mee te houden dat vanggewassen tot een hoger gewasbescherming kunnen leiden. U dient de keuze op veen en klei gezien het geringe effect dit aan de ondernemers over te laten d.m.v. stimulatie.

Wij willen van bericht van u dat de voorgestelde maatregel wel als vergroening blijft tellen voor de GLB eco regeling.

Rotatie rustgewas

Voor melkveebedrijven is gras belangrijk en vanwege weidegang niet overal uitwisselbaar met hun percelen bouwland. We willen af kunnen wijken van het rotatieschema als de melkveebedrijven in de lijn van de derogatievoorwaarden voor bedrijven die 80% of meer grasland hebben.

Behoud grasland

De NMV is van mening dat grasland een belangrijke positieve bijdrage levert aan vele doelen waaronder ook de waterkwaliteit, bodemkwaliteit en biodiversiteit.

Voor de NMV is het heel belangrijk dat grasland op verschillende manieren, zowel economisch als in de bedrijfsvoering positief gestimuleerd gaat worden, zonder al te veel regelgeving.

Stikstofgebruiksnorm en korting op stikstofgebruiksnorm

Het is voor de NMV onduidelijk waarom er geen duidelijkheid is wat betreft de stikstofgebruiksnorm en ook niet de korting op de stikstofgebruiksnorm. Waarom zijn die niet in het concept opgenomen?

De NMV gaat ervan uit dat de stikstofgebruiksnorm voor grasland en gebieden die voldoen aan de 50 mg norm vanuit de Nitraatrichtlijn een ruimere stikstofgebruiksnorm krijgen. Ook heeft de NMV grote vraagtekens bij korting op stikstofgebruiksnorm opvolgend gewas na scheuren gras. Doordat er minder dierlijke mest gebruikt wordt op grasland zal er ook veel minder stikstof in het grasland blijven omdat er minder organische stof in de bodem van grasland zit.

Actualiseren stelsel van fosfaatgebruiksnormen

Als NMV willen we hierbij opmerken dat het goed is om bij de actualisering van de fosfaatgebruiksnormen diergezondheid en dierwelzijn mee te nemen. Want runderen kunnen ernstige problemen krijgen wanneer er onvoldoende fosfaat in de gewassen zitten.

Actualisatie NV gebieden

Het is positief dat er soepeler met de actualisatie van de NV gebieden naar aandachtsgebieden wordt omgegaan. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de regio Groningen die ten onrechte als NV was aangewezen, maar onder de last van de derogatiebeschikking gebukt ging die in 2026 niet meer geldt. *'waterschap Noorderzijlvest liet in 2023 onderzoek doen door Wageningen University & Research naar de bronnen van nutriënten in het water. De nieuwste modelstudie geeft een lagere inschatting van het landbouwaandeel, namelijk maximaal 19% in plaats van 33% in de oudere studie uit 2016 die LNV hanteerde.'* Dit zou er dus toe leiden dat bepaalde gebieden niet aangewezen zouden worden.³ In het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht zouden er bij het gebruik van actuelere gegevens vrijwel geen NV-gebieden meer zijn.⁴ Verder vragen wij uw aandacht voor de overige NV gebieden met o.a. een veen- en kleibodems die niet uitspoeling gevoelig is.

Actualiseren grondsoortenkaart

Als de bedoelde actualisering (p45)ter inzage komt te liggen, wilt u dan adequaat informeren. Het verleden heeft geleerd dat veel op basis van bureauonderzoek gebeurde en agrariërs moeten wel in staat gesteld worden om aan de hand van bodemanalyse protocol een wijziging of correctie te laten verwerken.

Bufferstroken

De NMV ziet een voorzichtige wending in het beleid van de bufferstroken en is positief over de eerste stap om de breedte van de bufferstroken te versmallen.

³ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBDHA:2025:555>

⁴ <https://www.boerderij.nl/iets-minder-nv-gebieden-bij-gebruik-van-recentere-gegevens>

De NMV mist nog steeds een gedegen wetenschappelijke onderbouwing waarbij de effecten van bufferstroken een direct verband hebben op de waterkwaliteit zoals in het concept staat. De uit- en afspoeling zijn berekend met een onzekerheid die geschat is op 25-50%. De NMV vindt de onzekerheden te groot en dus te onnauwkeurig om daarop beleid te maken waarbij de gevolgen van het beleid voor de melkveehouders zeer grote praktische gevolgen voor gewasopbrengst als niet bemest kan worden.

Infiltratiegreppels hebben geen nut in gedraineerde gebieden. Dat geldt ook voor greppels en bufferstroken die leveren op klei met drainage bijna geen vermindering van fosfaat in oppervlaktewater.

Representativiteit metingen

Bij de aanwijzing van de nv gebieden is er destijds van uitgegaan dat metingen op KRW meetpunten voor oppervlaktewater representatief zijn om de effecten van agrarische emissies specifiek in een afwateringsgebied inzichtelijk te maken. Dit is niet hoe KRW meetpunten zijn gekozen. KRW meetpunten worden gekozen om een representatieve thermometer te zijn voor de ontwikkeling van de waterkwaliteit van een bepaald KRW lichaam. De ol van de agrarische emissies daarin kan verschillen. In de berekening wordt wel rekening gehouden met bronnenanalyse, waarbij aanwijzing van nv gebieden alleen plaats vond als meer dan 19 procent van de emissie van agrarische bronnen afkomstig is. Deze bronnenanalyse geldt alleen op schaal van het beheersgebied van de waterbeheerder en niet op het niveau van de individuele KRW meetpunten. Deze methode kan er toe leiden dat de maatregelen niet op de juiste plek worden genomen.

In de aanwijzing van nv gebieden is geen rekening gehouden met de afwentelingseffecten van de benedenstroomse gebieden die wel aan de norm voldoen.

Brede beekdalen en grondwaterbeschermingsgebieden

Dit zijn ongewenste nationale koppen met zeer grote gevolge voor de melkveehouderij. Er zijn geen wetenschappelijke onderzoeken die bewijzen dat brede beekdalen effect hebben op een beter waterkwaliteit. Ook gaat bij uitmijnen/ herinrichten van brede beekdalen zeer veel vruchtbare landbouwgrond verloren waardoor het voldoen aan grondgebonden melkveehouderij in de toekomst moeilijker wordt. Economisch en maatschappelijk onverantwoord dus. Als er al niet aangetoond kan worden dat buffer stroken breder dan 0,50 meter uitspoeling beperkt waarom dan stroken van 100 meter in beekdalen?

Wij verzoeken de minister de invulling zelf in te vullen en niet naar de provincies door te schuiven, maar in overleg met de sector in te vullen.

De Marke is een van de bedrijven die zeer goed scoorde met een hogere bemesting dan derogatie in een waterwingebied.⁵

Protocol stikstof residu

In de stukken wordt melding gemaakt van een nieuw NR protocol. Nu kan er volstaan worden met een analyse.

We vragen ons af wat de gevolgen voor de geldigheid van 4 jaar zijn voor de resultaten zijn

⁵ <https://www.koeienenkansen.nl/nl/koeien-kansen/deelnemers/demarke.htm>

als de monstername voortaan tussen 15 oktober en 1 december dient te geschieden. Fosfaat mag voor 15 mei.

Private ketenborging

We maken over rechtsbescherming bij private ketenborging. Bedrijven moeten op alle onderdelen bij een geschil naar de burgerlijke rechter kunnen. Dat kan nu praktisch gezien vaak niet door een geschillencommissie, terwijl de huidige organisaties niet transparant zijn in hun tarieven, en niet volgens het ABBB principe werken en jurisprudentie van het gerechtshof negeren.

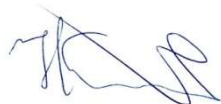
Economische gevolgen

De economische gevolgen van het 8^e APN zijn zeer groot voor de melkveehouderij. Het 7^e AP kende al behoorlijke financiële gevolgen maar het 8^e AP zullen voor melkveehouderijbedrijven grote negatieve gevolgen hebben op het inkomen. De NMV vindt het zeer zorgelijk dat er tot op heden geen duidelijkheid is over de gebruiksnormen en welke economische gevolgen die daarbij horen. Daarom wil de NMV dat er voorafgaand aan het invoeren van het 8^e APN, er eerst een diepgaande kosten baten analyse gemaakt wordt.

Het is erg jammer dat de zienswijzeprocedure in de zomervakantie valt.

Met vriendelijke groet,

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

H. Endendijk
voorzitter